

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ ПРО УКРАЇНСЬКИХ БІЖЕНЦІВ ПІД ЧАС ПЕРЕДВИБОРЧОЇ АГІТАЦІЇ ПЕРЕД ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ ВИБОРАМИ В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА 15 ЖОВТНЯ 2023 РОКУ

Юрій Іванович ТОДОСІЙЧУК,

*аспірант кафедри міжнародних відносин
та суспільних комунікацій факультету історії
політології та міжнародних відносин
Чернівецького національного університету імені
Юрія Федьковича*

<https://orcid.org/0009-0007-4086-7513>

До повномасштабного вторгнення російської федерації на територію України 24 лютого 2022 року, Республіка Польща мала досить значну українську діаспору та приймала в себе велику кількість українських трудових мігрантів. Після початку бойових дій, Польща стала одним з основних реципієнтів українських біженців. Так, газета Rzeczpospolita посилаючись на дані Євростату повідомляє, що в червні 2023 року в Польщі перебувало приблизно 975 тисяч українських біженців, що на 350 тисяч менше, ніж в серпні 2022 року. Більш цікавим для нас є наведені дані опитування, яке опубліковано 19 вересня 2023 року, за місяць до парламентських виборів, які відбулись 15 жовтня 2023 року, поляків про їх ставлення до біженців з України: так зазначається, що 64,4% опитаних позитивно оцінюють перебування українських біженців в Республіці Польща. Окремо, видання зазначає, що прихильники, на той момент, правлячої партії Порядок та Справедливість (Prawo i Sprawiedliwość – PiS) так і опозиційної Громадянської Коаліції (Koalicja Obywatelska) висловлюють практично однакове ставлення щодо перебування переселенців з України, натомість 64% тих, хто не визначився за кого голосуватиме, мали негативне ставлення до перебування українських біженців в Польщі [1].

Варто зазначити, що ані партія Порядок та Справедливість, ні Громадянська Коаліція не будували свою передвиборчу кампанію на темі проблем з українськими трудовими мігрантами та українськими біженцями. Хоча для PiS є характерною антимігрантська риторика, більшою мірою вона стосується біженців з Сирії та Африки, а не з України. Наприклад, 18 серпня 2023 року, лідер PiS, Ярослав Качинський сказав: “Нас намагаються змусити створити в Польщі проблему, яка сьогодні існує в багатьох західних країнах та яка серйозно загрожує безпеці громадян. Це імміграція, нелегальна імміграція, велика кількість людей, які приїжджають сюди не працювати, а щоб, з одного боку, отримати соціальну допомогу і так жити, а з іншого боку, щоб підірвати безпеку.” [2] По суті єдиним закидом з боку PiS проти українських біженців в Польщі, була заява спікера польського уряду Петра Мюллера від 4 жовтня 2024 року про те, що імовірно з першого кварталу 2024 року уряд Польщі скасує певні виплати українським біженцям, однак, зважаючи що П. Мюллер не брав участі в передвиборчій

агітації, навряд чи ця заява була спробою вплинути на результати виборів [3].

Натомість, політична партія “Конфедерація свободи і незалежності” (Konfederacja Wolność i Niepodległość), або просто Конфедерація, для якої є характерними націоналістичні, антимигрантські та радикально євроскептичні погляди [4], досить активно спекулювала на питанні допомоги Україні та українцям під час своєї передвиборчої кампанії. Наприклад, під час свого виступу у Вроцлаві 29 вересня 2023 року, один з лідерів Конфедерації, Кшиштоф Босак, дуже багато уваги приділив п'ятому пункту програми Конфедерації, який звучав так: “0 спеціальної соціалки для українців”. К. Босак апелював до того, що не всі поляки можуть користуватись соціальною допомогою, оскільки не всі її потребують, в той час як урядові рішення “поширюють усі інструменти соціальної політики, доступні полякам, не лише на біженців, але й на всіх, хто має закордонний паспорт однієї конкретної країни – української держави.” На думку Босака, така політика створює привілейований стан для українців в Польщі та повинна бути скасованою [5].

На офіційному сайті Конфедерації є багато антиукраїнських матеріалів, які використовувались для передвиборчої агітації. В основному вони стосувались того, про що говорив К.Босак у Вроцлаві: правляча партія PiS збільшує податки полякам лише для того, щоб віддати кошти українцям, які в результаті викликають Польщу до суду та накладають санкції на польські агропродукти. Варто зауважити, що Конфедерація не гребувала використовувати відверту дезінформацію. Наприклад, згадуваний раніше К.Босак та матеріали розміщені на сайті партії, стверджували, що українцю достатньо попрацювати один день в Польщі для того, щоб мати право на отримання мінімальної пенсії [6], таким чином намагаючись створити негатив проти українців для залучення додаткового електорату. Тим не менш, такі заяви не відповідають дійсності, оскільки для отримання пенсійного забезпечення в Республіці Польща українцям, як і полякам, потрібно мати мінімальний пенсійний стаж: 20 років для жінок та 25 років для чоловіків [7].

Також вартує окремої уваги діяльність політичного партнера Конфедерації свободи та незалежності, під назвою Конфедерації польської корони (Konfederacja Korony Polskiej), яка з початку даного року почала проводити акції під гаслом “СТОП українізації Польщі”. Організатори руху намагаються грати на історичних проблемах в польсько-українських відносинах, а саму українізацію вони доводили тим, що нібито масове переселення українців до Польщі є результатом не військових дій а соціальних проблем в Україні, тим часом як польський уряд ввів дискримінаційне законодавство відносно поляків для надання пільг українцям, а польські прапори на державних установах поступово замінюються на українські [8]. Для протидії “українізації Польщі” Конфедерація польської корони організовувала мітинги з початку 2023 року, однак до самих виборів їх значення було досить низьким, зокрема є відомим випадок в міста Санок 25 вересня 2023 року, коли на мітинг “СТОП українізації Польщі” ніхто не прийшов [9].

Польське агентство “Демагог”, яке спеціалізується на боротьбі з дезінформацією та фейками, опублікувало статтю українського дослідника з аналітичного центру “Детектор Медіа” щодо можливого російського впливу на виборчий процес в Польщі через соціальну мережу Telegram. Як стверджує дослідник, багато з анонімних телеграм каналів, які поширюють дезінформацію можуть керуватись росіянами, на що вказує наявність певної кількості помилок та використання граматичних структур, які використовуються в російській мові, проте є нехарактерними для польської мови. Серед багатьох наративів, які поширювались даними каналами, були два з антиукраїнським змістом. Перший спрямований на те, аби підірвати популярність ідеї підтримки польським урядом України в її боротьбі проти російської федерації. Серед звичайних месиджів російської пропаганди, таких як те що українська армія не має перспектив на полі бою та зазнає значних трат, окремої уваги заслуговує твердження, що польський уряд не збирається вирішувати проблеми з народжуваністю корінного населення країни, а натомість завезе значну кількість біженців та продовжить руйнувати польську культуру та економіку.

Другий наратив стосувався безпосередньо українських біженців, які перебували в Республіці Польща. Серед ключових елементів дезінформаційної кампанії можна виокремити вигадані та фактично необґрунтовані повідомлення, які мають на меті вплинути на сприйняття українських біженців в Польщі: фейк про те, що українці спричинили спалах легіонельозу в місті Жешув, відео де нібито українці знуцаються з поляка, також дані телеграм канали не гребували заgravати з проблемами історичного характеру, зокрема поширювались обурливі дописи через виконання українцями пісні “Ой у лузі червона калина”, що даними каналами трактувалось мало як не поширення нацизму. Додатково, стверджувалось, що надмірна допомога, яку польський уряд надає українським біженцям стало причиною високого рівня інфляції в країні [10]. Узагальнюючи, можна стверджувати, що дії авторів дезінформаційних телеграм-каналів спрямовані на посилення внутрішнього напруження розпалювання ворожнечі та створення негативного образу українських біженців в польському суспільстві. Зважаючи на схожість тверджень поширених даними каналами з політичними заявами від Конфедерації, робота подібних телеграм каналів могла бути спробою допомогти Конфедерації здобути додаткові голоси на виборах.

Хоча ми дійсно можемо бачити, що як одна з політичних партій Республіки Польща, так і сторонні сили намагались використовувати риторику проти українських біженців в Польщі для того, щоб здобути додаткові голоси на виборах, результати парламентських виборів засвідчують непопулярність таких думок в польському суспільстві. Так, більшість голосів були розподілені між традиційними суперниками PIS, який здобув 35,4% голосів, та Громадянською Коаліцією – 30,7% голосів, в той час як Конфедерація свободи та незалежності отримала всього 6,7% голосів, ставши одним з аутсайдерів на виборах [4].

Список використаних джерел:

1. Sondaż: Większość Polaków pozytywnie o uchodźcach z Ukrainy. URL: <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art39130671-sondaz-wiekszosc-polakow-pozytywnie-o-uchodzcach-z-ukrainy>
2. “Ostatni bój” i brąz na wagę złota. 10 rzeczy, które zapamiętamy z tej kampanii. URL: <https://tvn24.pl/wybory-parlamentarne-2023/wybory-parlamentarne-2023-pojedynek-donald-tusk-jaroslaw-kaczynski-w-najwazniejszych-po-1989-roku-wyborach-kampania-wyborcza-najwazniejsze-moment-y-7371941>
3. Piotr Müller o ustaleniach serial “Reset”: Tusk podpisał umowę z instytucją, przed którą nasze służby powinny nas chronić [STUDIO PAP]. URL: <https://www.pap.pl/aktualnosci/piotr-muller-o-ustaleniach-serialu-reset-tusk-podpisał-umowe-z-instytucja-przed-ktora>
4. Парламентські вибори в Польщі 2023: підсумки і перспективи польської зовнішньої політики. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/parlamentski-vybory-v-polshchi-2023-pidsumky-i-perspektyvy>
5. Zero socjału dla Ukraińców! Tylko my to mówimy. URL: <https://konfederacja.pl/zero-socjalu-dla-ukraincow-tylko-my-to-mowimy/>
6. PiS łupi Polaków i daje Ukraińcom. URL: <https://konfederacja.pl/grafika/pis-lupi-polakow-i-daje-ukraincom/>
7. Emerytura dla Ukraińców po 1 dniu pracy? Sprawdzamy. URL: <https://demagog.org.pl/wypowiedzi/emerytura-dla-ukraincow-po-1-dniu-pracy-sprawdzamy/>
8. Dość skłócania przez faworyzowanie przesiedleńców! Ukraińcy są tylko narzędziem w rękach polityków. URL: <https://stopukrainizacjipolski.pl/dosc-sklocania-przez-faworyzowanie-przesiedlencow>
9. Manifestacja Konfederacji uderzająca w Ukraińców. Nikt nie przyszedł. URL: <https://www.tvp.info/62972299/sanok-nikt-nie-przyszedl-na-wiec-stop-ukrainizacji-polski>
10. Czy Rosja próbuje wpłynąć na wybory w Polsce przez Telegrama? URL: https://demagog.org.pl/analizy_i_raporty/czy-rosja-probuje-wplynac-na-wybory-w-polsce-przez-telegrama/